

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Marea Cameră)

4 octombrie 2024*

„Trimitere preliminară – Cetățenia Uniunii – Articolele 20 și 21 TFUE – Articolele 7 și 45 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene – Dreptul de liberă circulație și de liberă ședere pe teritoriul statelor membre – Cetățean al Uniunii care a obținut în mod legal, în timpul exercitării acestui drept și al șederii sale în alt stat membru, schimbarea prenumelui său și a identității sale de gen – Obligația statului membru de origine de a recunoaște și de a înscrie în actul de naștere această schimbare a prenumelui și a identității de gen – Reglementare națională care nu permite o astfel de recunoaștere și o asemenea înscriere, obligând persoana interesată să inițieze o nouă procedură, de natură judecătorească, de schimbare a identității de gen în statul membru de origine – Impactul retragerii Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord din Uniunea Europeană”

În cauza C-4/23 [Mirin]ⁱ,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Judecătoria Sectorului 6 București (România), prin decizia din 11 august 2022, primită de Curte la 3 ianuarie 2023, în procedura

M.-A. A.

împotriva

Direcției de Evidență a Persoanelor Cluj, Serviciul stare civilă,

Direcției pentru Evidența Persoanelor și Administrarea Bazelor de Date din Ministerul Afacerilor Interne,

Municipiului Cluj-Napoca,

cu participarea:

Asociației Accept,

Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării,

CURTEA (Marea Cameră),

* Limba de procedură: română.

ⁱ Numele prezentei cauze este un nume fictiv. El nu corespunde numelui real al niciuneia dintre părțile la procedură.

compusă din domnul K. Lenaerts (raportor), președinte, domnul L. Bay Larsen, vicepreședinte, domnul A. Arabadjiev, doamnele A. Prechal și K. Jürimäe, domnul T. von Danwitz și doamna O. Spineanu-Matei, președinți de cameră, domnii J.-C. Bonichot, S. Rodin, I. Jarukaitis și A. Kumin, doamna M. L. Arastey Sahún și domnul M. Gavalec, judecători,

avocat general: domnul J. Richard de la Tour,

grefier: doamna R. Șereș, administratoare,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 23 ianuarie 2024,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru M.-A. A., de R.-I. Ionescu, avocată;
- pentru Municipiul Cluj-Napoca, de E. Boc, R. Lăpușan, A. Roman, A. Roșca și A. Rus, în calitate de agenți;
- pentru Asociația Accept, de A.-M. Baltac, consilier juridic, și R.-I. Ionescu, avocată;
- pentru guvernul român, de E. Gane și O.-C. Ichim, în calitate de agenți;
- pentru guvernul german, de J. Möller și R. Kanitz, în calitate de agenți;
- pentru guvernul elen, de T. Papadopoulou, în calitate de agent;
- pentru guvernul maghiar, de Zs. Biró-Tóth și M. Z. Fehér, în calitate de agenți;
- pentru guvernul neerlandez, de M. K. Bulterman și C. S. Schillemans, în calitate de agenți;
- pentru guvernul polonez, de B. Majczyna, E. Borawska Kędzierska și A. Siwek-Ślusarek, în calitate de agenți;
- pentru Comisia Europeană, de A. Biolan, H. Krämer și E. Montaguti, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 7 mai 2024,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 2 TUE, a articolelor 18, 20 și 21 TFUE, precum și a articolelor 1, 7, 20, 21 și 45 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între M.-A. A., resortisant român, pe de o parte, și Direcția de Evidență a Persoanelor Cluj, Serviciul stare civilă (România), Direcția pentru Evidență Persoanelor și Administrarea Bazelor de Date din Ministerul Afacerilor Interne

(România) și Municipiul Cluj-Napoca (România), pe de altă parte, în legătură cu recunoașterea și înscrierea în actul de naștere român al lui M.-A. A. a mențiunilor referitoare la schimbarea prenumelui și a identității de gen dobândită în mod legal în Regatul Unit.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

Tratatele UE și FUE

3 Potrivit articolului 2 TUE:

„Uniunea se întemeiază pe valorile respectării demnității umane, libertății, democrației, egalității, statului de drept, precum și pe respectarea drepturilor omului, inclusiv a drepturilor persoanelor care aparțin minorităților. Aceste valori sunt comune statelor membre într-o societate caracterizată prin pluralism, nediscriminare, toleranță, justiție, solidaritate și egalitate între femei și bărbați.”

4 Articolul 18 primul paragraf TFUE prevede:

„În domeniul de aplicare al tratatelor și fără a aduce atingere dispozițiilor speciale pe care le prevede, se interzice orice discriminare exercitată pe motiv de cetățenie sau naționalitate.”

5 Potrivit articolului 20 TFUE:

„(1) Se instituie cetățenia Uniunii. Este cetățean al Uniunii orice persoană care are cetățenia unui stat membru. Cetățenia Uniunii nu înlocuiește cetățenia națională, ci se adaugă acesteia.

(2) Cetățenii Uniunii au drepturile și obligațiile prevăzute în tratate. Aceștia se bucură, printre altele, de:

(a) dreptul de liberă circulație și de ședere pe teritoriul statelor membre;

[...]

Aceste drepturi se exercită în condițiile și limitele definite prin tratate și prin măsurile adoptate pentru punerea în aplicare a acestora.”

6 Articolul 21 alineatul (1) TFUE prevede:

„Orice cetățean al Uniunii are dreptul de liberă circulație și de ședere pe teritoriul statelor membre, sub rezerva limitărilor și condițiilor prevăzute de tratate și de dispozițiile adoptate în vederea aplicării acestora.”

Carta

7 Articolul 1 din cartă, intitulat „Demnitatea umană”, prevede:

„Demnitatea umană este inviolabilă. Aceasta trebuie respectată și protejată.”

- 8 Articolul 7 din cartă, intitulat „Respectarea vieții private și de familie”, prevede:
„Orice persoană are dreptul la respectarea vieții private și de familie, a domiciliului și a secretului comunicațiilor.”
- 9 Articolul 20 din cartă, intitulat „Egalitatea în fața legii”, prevede:
„Toate persoanele sunt egale în fața legii.”
- 10 Articolul 21 din cartă, intitulat „Nediscriminarea”, prevede la alineatul (1):
„Se interzice discriminarea de orice fel, bazată pe motive precum sexul, rasa, culoarea, originea etnică sau socială, caracteristicile genetice, limba, religia sau convingerile, opiniile politice sau de orice altă natură, apartenența la o minoritate națională, averea, nașterea, un handicap, vârsta sau orientarea sexuală.”
- 11 Articolul 45 din cartă, intitulat „Libertatea de circulație și de ședere”, are următorul cuprins:
„(1) Orice cetățean al Uniunii are dreptul de circulație și de ședere liberă pe teritoriul statelor membre.

(2) Libertatea de circulație și de ședere poate fi acordată, în conformitate cu tratatele, resortisanților țărilor terțe stabiliți legal pe teritoriul unui stat membru.”

Acordul de retragere

- 12 Acordul privind retragerea Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord din Uniunea Europeană și din Comunitatea Europeană a Energiei Atomice (JO 2020, L 29, p. 7), adoptat la 17 octombrie 2019 și intrat în vigoare la 1 februarie 2020 (denumit în continuare „Acordul de retragere”), a fost aprobat în numele Uniunii și al Comunității Europene a Energiei Atomice (CEEA) prin Decizia (UE) 2020/135 a Consiliului din 30 ianuarie 2020 (JO 2020, L 29, p. 1).
- 13 Al patrulea, al șaselea și al optulea paragraf din preambulul acestui acord enunță:

„Reamintind că, în conformitate cu [articolul 50 TUE], coroborat cu articolul 106a din [EA] și sub rezerva condițiilor prevăzute de prezentul acord, dreptul Uniunii și al Euratom încetează în totalitate să se aplice Regatului Unit începând cu data intrării în vigoare a prezentului acord,

[...]

Recunoscând că este necesar să se prevadă o protecție reciprocă pentru cetățenii Uniunii și resortisanții Regatului Unit, precum și pentru membrii de familie ai acestora, în cazul în care aceștia și-au exercitat drepturile la libera circulație înainte de o dată stabilită în prezentul acord, și să se asigure că drepturile care le revin în temeiul prezentului acord sunt executorii și se bazează pe principiul nediscriminării; [...]

[...]

Întrucât atât Uniunea, cât și Regatul Unit au interesul de a stabili o perioadă de tranziție sau de punere în aplicare în decursul căreia [...] dreptul Uniunii, inclusiv acordurile internaționale, ar trebui să se aplice Regatului Unit și în Regatul Unit și, ca regulă generală, cu același efect în ceea ce privește statele membre, pentru a evita perturbările în cursul perioadei în care va (vor) fi negociat (negociate) acordul (acordurile) privind relațiile viitoare.”

- 14 Articolul 126 din acordul menționat, intitulat „Perioada de tranziție”, prevede:

„Se stabilește o perioadă de tranziție sau de punere în aplicare, care începe la data intrării în vigoare a prezentului acord și se încheie la 31 decembrie 2020.”

- 15 Articolul 127 din același acord, intitulat „Domeniul de aplicare al dispozițiilor tranzitorii”, prevede:

„(1) În absența unor dispoziții contrare în prezentul acord, în cursul perioadei de tranziție dreptul Uniunii se aplică Regatului Unit și pe teritoriul acestuia.

[...]

(3) În cursul perioadei de tranziție, dreptul Uniunii aplicabil în temeiul alineatului (1) produce, în privința și pe teritoriul Regatului Unit, aceleași efecte juridice pe care le produce în Uniune și în statele sale membre și se interpretează și se aplică în conformitate cu aceleași metode și principii generale ca cele aplicabile în Uniune.

[...]

(6) În absența unor dispoziții contrare în prezentul acord, în cursul perioadei de tranziție, orice trimitere la statele membre în dreptul Uniunii aplicabil în temeiul alineatului (1), inclusiv astfel cum este pus în aplicare și executat de statele membre, se interpretează ca incluzând Regatul Unit.

[...]”

- 16 În temeiul articolului 185 din Acordul de retragere, acesta a intrat în vigoare la 1 februarie 2020.

Dreptul român

- 17 Articolul 9 din Legea nr. 119 din 16 octombrie 1996 cu privire la actele de stare civilă, republicată (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 339 din 18 mai 2012), în versiunea aplicabilă litigiului principal (denumită în continuare „Legea nr. 119/1996”), are următorul cuprins:

„În cazul în care ofițerul de stare civilă sau funcționarul cu atribuții de stare civilă refuză să întocmească un act sau să înscrie o mențiune ce intră în atribuțiile sale, persoana nemulțumită poate sesiza instanța competentă, potrivit legii.”

- 18 Articolul 41 alineatele (1)-(3) din această lege prevede:

„(1) Actele de stare civilă ale cetățenilor români, întocmite de autoritățile străine, au valoare doveditoare în țară numai dacă sunt transcrise în registrele de stare civilă române.

(2) Cetățeanul român este obligat ca, în termen de șase luni de la înregistrarea actului sau a faptului de stare civilă la autoritățile străine, respectiv de la data dobândirii/redobândirii cetățeniei române, să solicite transcrierea certificatelor/extraselor de stare civilă la serviciul public comunitar local de evidență a persoanelor sau la primăria unității administrativ-teritoriale competent/competentă ori la misiunile diplomatice sau oficiile consulare de carieră ale României.

(3) Transcrierea certificatelor/extraselor/extraselor multilingve de stare civilă se efectuează în străinătate cu aprobarea șefilor misiunilor diplomatice sau ai oficiilor consulare de carieră, iar în țară cu aprobarea primarului unității administrativ-teritoriale de la locul de domiciliu/ultimul domiciliu avut în România al titularului sau al solicitantului, după caz, și avizul conform al șefului serviciului public comunitar județean de evidență a persoanelor/serviciului public comunitar local de evidență a persoanelor al sectorului municipiului București, iar refuzul acestora se motivează.”

19 Potrivit articolului 43 din legea menționată:

„În actele de naștere și, atunci când este cazul, în cele de căsătorie sau de deces se înscriu mențiuni cu privire la modificările intervenite în starea civilă a persoanei, în următoarele cazuri:

[...]

f) schimbarea numelui;

[...]

i) schimbarea sexului, după rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești;

[...]”

20 Articolul 57 alineatul (1) din aceeași lege prevede:

„Anularea, completarea sau modificarea actelor de stare civilă și a mențiunilor înscrise pe acestea se poate face numai în temeiul unei hotărâri judecătorești definitive.”

21 Articolul 4 alineatul (2) din Ordonanța Guvernului nr. 41 din 30 ianuarie 2003 privind dobândirea și schimbarea pe cale administrativă a numelor persoanelor fizice (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 68 din 2 februarie 2003) prevedea:

„Sunt considerate ca întemeiate cererile de schimbare a numelui în următoarele cazuri:

[...]

l) când persoanei i s-a încuviințat schimbarea sexului prin hotărâre judecătorească rămasă definitivă și irevocabilă și solicită să poarte un prenume corespunzător, prezentând un act medico-legal din care să rezulte sexul acesteia;

[...]”

- 22 Articolul 131 alineatul (2) din Metodologia cu privire la aplicarea unitară a dispozițiilor în materie de stare civilă, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 64 din 26 ianuarie 2011 (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 151 din 2 martie 2011), are următorul cuprins:

„Atribuirea [codului numeric personal] se face pe baza datelor înscrise în actul de naștere referitoare la sex și la data nașterii.”

- 23 În temeiul articolului 19 alineatul (1) litera i) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 97 din 14 iulie 2005 privind evidența, domiciliul, reședința și actele de identitate ale cetățenilor români, republicată (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 719 din 12 octombrie 2011), serviciul public de evidență a persoanelor eliberează un nou act de identitate în cazul schimbării sexului.

Litigiul principal și întrebările preliminare

- 24 M.-A. A este o persoană născută la 24 august 1992 în Cluj-Napoca, în județul Cluj (România), și a fost înregistrată la naștere ca fiind de sex feminin. Certificatul său de naștere român conține astfel un prenume feminin, o identifică ca fiind de sex feminin și îi atribuie un cod numeric personal care o identifică de asemenea ca fiind de acest sex.
- 25 După ce s-a mutat cu părinții săi în Regatul Unit în cursul anului 2008, M.-A. A a dobândit și cetățenia britanică prin naturalizare la 21 aprilie 2016.
- 26 La 27 februarie 2017, M.-A. A. și-a schimbat în Regatul Unit prenumele și formula de adresare, din feminin în masculin, potrivit procedurii *Deed Poll*, care permite cetățenilor britanici să își schimbe numele sau prenumele printr-o simplă declarație. Ulterior, el și-a schimbat anumite documente oficiale eliberate de autoritățile britanice, și anume permisul de conducere și pașaportul, emise pe noul său nume.
- 27 La 29 iunie 2020, M.-A. A. a obținut în Regatul Unit un *Gender Identity Certificate* (certificat privind recunoașterea identității de gen), act care confirmă identitatea de gen masculină a acestuia.
- 28 În luna mai 2021, pe baza declarației efectuate în cadrul procedurii *Deed Poll* și a certificatului de identitate de gen, M.-A. A. a solicitat Serviciului stare civilă din cadrul Direcției de Evidență a Persoanelor Cluj să înscrie în actul său de naștere mențiunile referitoare la schimbarea prenumelui său, a sexului său și a codului său numeric personal pentru ca acestea să reflecte sexul masculin, precum și să îi elibereze un nou certificat de naștere care să conțină aceste noi mențiuni.
- 29 Prin decizia din 21 iunie 2021, autoritățile române au respins cererea lui M.-A. A. printre altele pentru motivul că, în conformitate cu articolul 43 litera i) din Legea nr. 119/1996 coroborat cu articolul 4 alineatul (2) litera l) din Ordonanța Guvernului nr. 41/2003, mențiunea referitoare la schimbarea identității de gen a unei persoane nu se poate înscrie în actul său de naștere decât atunci când aceasta a fost încuviințată printr-o hotărâre judecătorească rămasă definitivă.
- 30 La 14 septembrie 2021, M.-A. A. a introdus o acțiune la Judecătoria Sectorului 6 București (România), care este instanța de trimitere, împotriva Serviciului stare civilă din cadrul Direcției de Evidență a Persoanelor Cluj, a Direcției pentru Evidența Persoanelor și Administrarea Bazelor de Date din Ministerul Afacerilor Interne, precum și a Municipiului Cluj-Napoca, având ca obiect obligarea acestor autorități să înscrie în actul său de naștere mențiunile referitoare la schimbarea

prenumelui său, a sexului său și a codului său numeric personal pentru ca ele să reflecte sexul masculin, precum și să îi elibereze un nou certificat de naștere care să cuprindă aceste noi mențiuni.

- 31 M.-A. A solicită în special instanței de trimitere să oblige autoritățile menționate, în aplicarea directă a dreptului Uniunii, printre altele a dreptului oricărui cetățean al Uniunii de liberă circulație și ședere pe teritoriul statelor membre, să procedeze la punerea în acord a actului său de naștere cu prenumele său și cu identitatea sa de gen dobândite în mod legal în Regatul Unit pentru ca el să își poată exercita acest drept nestingherit, dispunând de un document de călătorie corespunzător identității sale de gen masculine. În opinia lui M.-A. A., obligarea lui să inițieze o nouă procedură judecătorească în România având ca obiect încuviințarea schimbării sexului l-ar expune riscului de a obține o soluție contrară celei adoptate de autoritățile britanice. În plus, în Hotărârea din 19 ianuarie 2021, X și Y împotriva României (CE:ECHR:2021:0119JUD000214516), Curtea Europeană a Drepturilor Omului ar fi statuat că această procedură este lipsită de claritate și de previzibilitate.
- 32 Instanța de trimitere consideră că temeinicia pretențiilor lui M.-A. A și, prin urmare, soluționarea litigiului principal depind de interpretarea unor dispoziții ale dreptului Uniunii, în special a articolului 2 TUE, a articolelor 18, 20 și 21 TFUE, precum și a articolelor 1, 7, 20, 21 și 45 din cartă. Aceasta se întreabă mai precis dacă statutul de cetățean al Uniunii, precum și dreptul de liberă circulație și ședere pe teritoriul statelor membre se opun unei reglementări naționale care obligă persoana interesată să inițieze o nouă procedură de schimbare a identității de gen în fața instanțelor naționale, deși aceasta a finalizat deja cu succes o procedură în acest scop într-un alt stat membru, a cărui cetățenie o deține de asemenea.
- 33 Făcând trimitere la jurisprudența relevantă a Curții în materie, printre care Hotărârea din 2 octombrie 2003, Garcia Avello (C-148/02, EU:C:2003:539), Hotărârea din 14 octombrie 2008, Grunkin și Paul (C-353/06, EU:C:2008:559), Hotărârea din 8 iunie 2017, Freitag (C-541/15, EU:C:2017:432), precum și Hotărârea din 14 decembrie 2021, Stolichna obshtina, rayon „Pancharevo” (C-490/20, EU:C:2021:1008), instanța de trimitere consideră că răspunsul la această întrebare nu decurge din jurisprudența respectivă cu claritatea necesară.
- 34 În plus, în ipoteza în care s-ar răspunde afirmativ la întrebarea menționată, această instanță se întreabă de asemenea în ce mod este influențată soluționarea litigiului principal de retragerea Regatului Unit din Uniune. Ea arată printre altele că, în speță, procedura de schimbare a identității de gen a fost inițiată în Regatul Unit înainte de retragerea acestui stat din Uniune, dar s-a încheiat după această retragere, în perioada de tranziție. Prin urmare, ar trebui să se stabilească dacă, în astfel de împrejurări, România este obligată să recunoască efectele juridice ale acestei proceduri de schimbare a identității de gen desfășurate în Regatul Unit.
- 35 În aceste condiții, Judecătoria Sectorului 6 București a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:
- „1) Faptul că articolul 43 litera i) și articolul 57 din Legea [nr. 119/1996] nu recunosc schimbările mențiunilor privind sexul și prenumele din starea civilă finalizate de către un bărbat transgender, cu dublă cetățenie (română și a altui stat membru), în alt stat membru prin parcurgerea procedurii de recunoaștere juridică a genului și cer cetățeanului român să parcurgă de la început o procedură distinctă judecătorească în România, în contradictoriu cu serviciul public comunitar de evidența persoanelor și stare civilă, procedură care a fost găsită ca fiind lipsită de claritate și predictibilitate de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului

(Curtea EDO, 19 ianuarie 2021, X și Y împotriva României, CE:ECHR:2021:0119JUD000214516) și care poate conduce la o hotărâre contrară celei date în celălalt stat membru, se opune exercitării dreptului la cetățenia europeană (articolul 20 TFUE) și/sau dreptului la liberă circulație și ședere al cetățeanului Uniunii Europene (articolul 21 TFUE și articolul 45 din cartă) în condiții de demnitate, egalitate în fața legii și nediscriminare (articolul 2 TUE, articolul 18 TFUE și articolele 1, 20 și 21 din cartă), cu respectarea dreptului la viață privată și de familie (articolul 7 din cartă)?

- 2) Ieșirea Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord din Uniunea Europeană influențează răspunsul la întrebarea de mai sus, în special i) dacă procedura de schimbare a stării civile a început înainte de Brexit și s-a finalizat în perioada de tranziție, iar ii) impactul Brexitului înseamnă că persoana nu se poate folosi de drepturile aferente cetățeniei europene, inclusiv de dreptul la liberă circulație și ședere, decât pe baza actelor de identitate sau de călătorie românești în care apare cu sex și prenume feminine, contrar identității de gen deja recunoscute juridic?”

Cu privire la admisibilitatea cererii de decizie preliminară

- 36 Guvernul român consideră că cererea de decizie preliminară este inadmisibilă pentru motivul că M.-A. A. nu a sesizat autoritățile competente române cu cererea sa de înscriere în actul său de naștere român a schimbării prenumelui și a sexului, dobândită în mod legal în Regatul Unit în cursul anilor 2017 și 2020, decât în luna mai 2021, cu alte cuvinte, după încheierea perioadei de tranziție, stabilită, conform articolului 126 din Acordul de retragere, la 31 decembrie 2020.
- 37 Astfel, potrivit respectivului guvern, la data sesizării acestor autorități, Regatul Unit avea calitatea de stat terț față de Uniune, cetățenii Uniunii și resortisanții Regatului Unit nemaiputând invoca drepturile lor în baza Acordului de retragere. Făcând referire la Hotărârea din 12 mai 2011, Runevič-Vardyn și Wardyn (C-391/09, EU:C:2011:291, punctele 55 și 56), în care Curtea a constatat că dispozițiile Tratatului FUE referitoare la cetățenia Uniunii erau aplicabile efectelor actuale ale unor situații apărute anterior aderării unui stat membru la Uniune, guvernul menționat arată că, *mutatis mutandis*, aceste dispoziții nu mai pot fi aplicate după retragerea unui stat efectelor actuale ale situațiilor apărute atunci când acesta era încă membru al Uniunii. Prin urmare, în speță ar fi vorba despre o situație pur internă.
- 38 În această privință, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, în cadrul cooperării dintre Curte și instanțele naționale instituite prin articolul 267 TFUE, numai instanța națională care este sesizată cu soluționarea litigiului și care trebuie să își asume răspunderea pentru hotărârea ce urmează a fi pronunțată are competența să aprecieze, luând în considerare particularitățile cauzei, atât necesitatea unei decizii preliminare pentru a fi în măsură să pronunțe propria hotărâre, cât și relevanța întrebărilor pe care le adresează Curții. În consecință, în cazul în care întrebările adresate privesc interpretarea dreptului Uniunii, Curtea este, în principiu, obligată să se pronunțe (Hotărârea din 15 iulie 2021, The Department for Communities in Northern Ireland, C-709/20, EU:C:2021:602, punctul 54 și jurisprudența citată).
- 39 Curtea poate refuza să se pronunțe asupra unei întrebări preliminare adresate de o instanță națională numai dacă este evident că interpretarea solicitată a dreptului Uniunii nu are nicio legătură cu realitatea sau cu obiectul litigiului principal, atunci când problema este de natură ipotetică sau atunci când Curtea nu dispune de elementele de fapt și de drept necesare pentru a

răspunde în mod util la întrebările care i-au fost adresate (Hotărârea din 15 iulie 2021, *The Department for Communities in Northern Ireland*, C-709/20, EU:C:2021:602, punctul 55 și jurisprudența citată).

- 40 În speță, instanța de trimitere solicită Curții să se pronunțe cu privire la interpretarea printre altele a dispozițiilor Tratatului FUE referitoare la cetățenia Uniunii, între care articolul 21 alineatul (1) TFUE, în cadrul unei cauze în care o persoană resortisantă a României, unde s-a născut, și a Regatului Unit, unde locuiește din anul 2008, solicită autorităților competente române actualizarea certificatului său de naștere pentru ca acesta să fie conform cu noul său prenume și cu noua sa identitate de gen, care au fost dobândite în mod legal în Regatul Unit înainte de încheierea perioadei de tranziție, stabilită la 31 decembrie 2020.
- 41 În această privință, este necesar să se arate, în primul rând, că un resortisant al unui stat membru care, în calitate sa de cetățean al Uniunii, și-a exercitat libertatea de circulație și de ședere într-un alt stat membru decât statul său membru de origine se poate prevala de drepturile aferente acestei calități, printre care cele prevăzute la articolul 21 alineatul (1) TFUE, inclusiv, dacă este cazul, față de statul său membru de origine (Hotărârea din 14 decembrie 2021, *Stolichna obshtina, rayon „Pancharevo”*, C-490/20, EU:C:2021:1008, punctul 42 și jurisprudența citată).
- 42 În speță, modificările referitoare la starea civilă a lui M.-A. A. au intervenit în Regatul Unit, pentru schimbarea prenumelui, atunci când acest stat încă era un stat membru al Uniunii și, pentru schimbarea identității de gen, în perioada de tranziție.
- 43 În al doilea rând, deși la 1 februarie 2020, dată la care a intrat în vigoare Acordul de retragere, Regatul Unit s-a retras din Uniune, devenind astfel un stat terț, acest acord prevede totuși la articolul 126 o perioadă de tranziție cuprinsă între data intrării în vigoare a acordului menționat, și anume 1 februarie 2020, și 31 decembrie 2020. Conform articolului 127 alineatul (6) din același acord, în această perioadă Regatul Unit trebuie să fie considerat, printre altele în sensul normelor referitoare la cetățenia Uniunii și la libera circulație a persoanelor, un „stat membru”, iar nu un stat terț, alineatul (1) al acestui articol 127 precizând de altfel că dreptul Uniunii se aplică Regatului Unit în perioada menționată [a se vedea în acest sens Hotărârea din 15 iulie 2021, *The Department for Communities in Northern Ireland*, C-709/20, EU:C:2021:602, punctele 47 și 48, precum și Hotărârea din 14 martie 2024, *Comisia/Regatul Unit* (Hotărârea Curții Supreme), C-516/22, EU:C:2024:231, punctul 53].
- 44 În consecință, astfel cum a arătat în esență domnul avocat general la punctele 44-46 din concluzii, în măsura în care M.-A. A., în calitate sa de cetățean al Uniunii, revendică în statul său membru de origine recunoașterea schimbării prenumelui său și a identității sale de gen dobândite, cu ocazia exercitării libertății sale de circulație și de ședere în Regatul Unit, înainte de retragerea acestui stat membru din Uniune și, respectiv, înainte de încheierea perioadei de tranziție, el se poate prevala față de acest stat membru de origine de drepturile aferente respectivei calități, printre care cele prevăzute la articolele 20 și 21 TFUE, și după încheierea perioadei amintite.
- 45 Prin urmare, situația în discuție în litigiul principal nu poate fi asimilată unei situații pur interne doar pentru motivul că M.-A. A. a sesizat autoritățile competente române după 31 decembrie 2020, dată stabilită de Acordul de retragere ca fiind sfârșitul perioadei de tranziție, cu o cerere de înscriere în actul său de naștere a mențiunilor referitoare la schimbarea prenumelui său și a identității sale de gen.
- 46 În consecință, prezenta cerere de decizie preliminară este admisibilă.

Cu privire la întrebările preliminare

- 47 Prin intermediul întrebărilor formulate, care trebuie analizate împreună, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 20 și articolul 21 alineatul (1) TFUE, citite în lumina articolelor 7 și 45 din cartă, trebuie interpretate în sensul că se opun unei reglementări a unui stat membru care nu permite recunoașterea și înscrierea în actul de naștere al unui resortisant al acestui stat membru a schimbării prenumelui și a identității de gen dobândite în mod legal în alt stat membru cu ocazia exercitării libertății sale de circulație și de ședere, cu consecința de a-l obliga să inițieze o nouă procedură, de natură judecătorească, de schimbare a identității de gen în acest prim stat membru, care face abstracție de această schimbare obținută deja în mod legal în acest alt stat membru.
- 48 Instanța de trimitere dorește de asemenea să afle dacă faptul că statul în care a fost obținută în mod legal schimbarea prenumelui și a identității de gen, în speță Regatul Unit, nu mai este în prezent un stat membru al Uniunii are vreo influență asupra răspunsului care trebuie dat la această întrebare.
- 49 În această din urmă privință, trebuie arătat de la bun început că din considerațiile expuse în cuprinsul punctelor 41-45 din prezenta hotărâre, referitoare la admisibilitatea prezentei cereri de decizie preliminară, rezultă că împrejurarea că Regatul Unit nu mai este un stat membru al Uniunii nu are nicio influență asupra răspunsului care trebuie dat la prima întrebare preliminară, în măsura în care situația lui M.-A. A. intră în domeniul de aplicare al articolului 20 și al articolului 21 alineatul (1) TFUE.
- 50 În aceste condiții, trebuie amintit că, în calitate de resortisant român, M.-A. A. beneficiază, în temeiul articolului 20 alineatul (1) TFUE, de statutul de cetățean al Uniunii.
- 51 Potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, statutul de cetățean al Uniunii are vocația de a fi statutul fundamental al resortisanților statelor membre (Hotărârea din 5 iunie 2018, Coman și alții, C-673/16, EU:C:2018:385, punctul 30, precum și Hotărârea din 14 decembrie 2021, Stoliczna obshtina, rayon „Pancharevo”, C-490/20, EU:C:2021:1008, punctul 41 și jurisprudența citată).
- 52 Articolul 20 alineatul (2), precum și articolele 21 și 22 TFUE atașează o serie de drepturi acestui statut. Cetățenia Uniunii conferă, printre altele, în conformitate cu articolul 20 alineatul (2) litera (a) și cu articolul 21 alineatul (1) TFUE, fiecărui cetățean al Uniunii un drept fundamental și individual de liberă circulație și de ședere pe teritoriul statelor membre, sub rezerva limitărilor și a restricțiilor stabilite de Tratatul FUE și a măsurilor adoptate în scopul aplicării acestora (Hotărârea din 9 iunie 2022, Préfet du Gers și Institut national de la statistique et des études économiques, C-673/20, EU:C:2022:449, punctul 50, precum și jurisprudența citată).
- 53 În stadiul actual al dreptului Uniunii, starea civilă a persoanelor, care include normele referitoare la schimbarea prenumelui și a identității de gen a unei persoane, este o materie care intră în competența statelor membre, iar dreptul Uniunii nu aduce atingere acestei competențe. Cu toate acestea, în exercitarea acestei competențe, fiecare stat membru trebuie să respecte dreptul Uniunii și în special dispozițiile Tratatului FUE referitoare la libertatea recunoscută oricărui cetățean al Uniunii de circulație și de ședere pe teritoriul statelor membre, recunoscând, în acest scop, starea civilă a persoanelor stabilită într-un alt stat membru în conformitate cu dreptul acestuia [a se vedea în acest sens Hotărârea din 26 iunie 2018, MB (Schimbare de sex și pensie pentru limită de

vârstă), C-451/16, EU:C:2018:492, punctul 29, precum și Hotărârea din 14 decembrie 2021, *Stolichna obshtina, rayon „Pancharevo”*, C-490/20, EU:C:2021:1008, punctul 52 și jurisprudența citată].

- 54 În această privință, referitor la refuzul autorităților unui stat membru de a recunoaște numele unui resortisant al acestui stat care și-a exercitat dreptul de liberă circulație și care deține de asemenea cetățenia unui alt stat membru, așa cum a fost stabilit în acest din urmă stat membru, Curtea a statuat că un asemenea refuz poate împiedica exercitarea dreptului de liberă circulație și de ședere pe teritoriul statelor membre, consacrat la articolul 21 TFUE. Astfel, pot apărea confuzii și inconveniente din cauza divergenței dintre cele două nume aplicate aceleiași persoane, întrucât numeroase acțiuni ale vieții cotidiene, atât în domeniul public, cât și în cel privat, impun să se facă dovada propriei identități (a se vedea în acest sens Hotărârea din 8 iunie 2017, *Freitag*, C-541/15, EU:C:2017:432, punctele 36 și 37, precum și jurisprudența citată).
- 55 Un asemenea obstacol este susceptibil să rezulte și din refuzul aceluiași autorități de a recunoaște schimbarea identității de gen efectuată în aplicarea procedurilor prevăzute în acest scop în statul membru în care cetățeanul Uniunii și-a exercitat libertatea de circulație și de ședere, indiferent dacă această schimbare este legată de o schimbare a prenumelui, precum în speță, sau nu. Într-adevăr, la fel ca numele, genul definește identitatea și statutul personal al unei persoane. Prin urmare, refuzul de a modifica și de a recunoaște identitatea de gen pe care un resortisant al unui stat membru a obținut-o în mod legal într-un alt stat membru este de natură să îi provoace acestuia inconveniente majore de ordin administrativ, profesional și privat, în sensul jurisprudenței Curții (a se vedea în acest sens Hotărârea din 2 iunie 2016, *Bogendorff von Wolffersdorff*, C-438/14, EU:C:2016:401, punctul 38 și jurisprudența citată).
- 56 Astfel, pentru un cetățean al Uniunii care, precum reclamantul din litigiul principal, și-a exercitat libertatea de circulație și de ședere în alt stat membru și care în timpul șederii sale în acest din urmă stat și-a schimbat prenumele și identitatea de gen în temeiul procedurilor prevăzute în acest scop în acest alt stat membru există un risc concret, din cauza faptului că are două prenume diferite și că i s-au atribuit două identități de gen diferite, să fie nevoit să înlăture dubiile în ceea ce privește identitatea sa, precum și autenticitatea documentelor pe care le prezintă sau veridicitatea datelor conținute în acestea, ceea ce constituie o împrejurare de natură să împiedice exercitarea dreptului care decurge din articolul 21 TFUE (a se vedea în acest sens Hotărârea din 2 iunie 2016, *Bogendorff von Wolffersdorff*, C-438/14, EU:C:2016:401, punctul 40 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea din 8 iunie 2017, *Freitag*, C-541/15, EU:C:2017:432, punctul 38).
- 57 În consecință, refuzul autorităților competente în materie de stare civilă ale unui stat membru de a recunoaște și de a înscrie în registrele de stare civilă și în special în actul de naștere al unui resortisant al acestui stat membru schimbarea prenumelui și a identității de gen dobândită în mod legal de acesta într-un alt stat membru, în temeiul unei reglementări naționale care nu permite o asemenea recunoaștere și o asemenea înscriere, cu consecința de a obliga persoana interesată să inițieze o nouă procedură, de natură judecătorească, de schimbare a identității de gen în acest prim stat membru, care face abstracție de această schimbare deja obținută în mod legal în acest alt stat membru, este de natură să restrângă exercitarea dreptului de liberă circulație și de ședere pe teritoriul statelor membre.
- 58 O asemenea restrângere trebuie să fie constatată și în ceea ce privește dreptul consacrat la articolul 45 alineatul (1) din cartă. Astfel, acest drept corespunde celui garantat la articolul 20 alineatul (2) primul paragraf litera (a) TFUE și se exercită, în conformitate cu articolul 20

alineatul (2) al doilea paragraf TFUE și cu articolul 52 alineatul (2) din cartă, în condițiile și limitele definite prin tratate și prin măsurile adoptate pentru punerea în aplicare a acestora. Prin urmare, orice restrângere nejustificată a drepturilor prevăzute la articolul 21 alineatul (1) TFUE ar contraveni în mod necesar articolului 45 alineatul (1) din cartă, în măsura în care dreptul oricărui resortisant al Uniunii de liberă circulație și de ședere pe teritoriul statelor membre, prevăzut de cartă, reflectă dreptul conferit de articolul 21 alineatul (1) TFUE (Hotărârea din 22 februarie 2024, Direcția pentru Evidența Persoanelor și Administrarea Bazelor de Date, C-491/21, EU:C:2024:143, punctele 49 și 50).

- 59 Conform unei jurisprudențe constante, o reglementare națională care, precum cea în discuție în litigiul principal, este de natură să restrângă exercitarea acestui drept consacrat la articolul 21 TFUE nu poate fi justificată decât dacă se întemeiază pe motive obiective și este proporțională cu obiectivul urmărit în mod legitim de dreptul național (Hotărârea din 2 iunie 2016, Bogendorff von Wolffersdorff, C-438/14, EU:C:2016:401, punctul 48 și jurisprudența citată).
- 60 În acest context, mai trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, o reglementare națională care se opune ca o persoană transgender, în lipsa recunoașterii identității sale de gen, să poată îndeplini o condiție necesară pentru a beneficia de un drept protejat de dreptul Uniunii trebuie să fie considerată, în principiu, incompatibilă cu dreptul Uniunii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 27 aprilie 2006, Richards, C-423/04, EU:C:2006:256, punctul 31 și jurisprudența citată).
- 61 În speță, nici instanța de trimitere, nici guvernul român nu au furnizat indicații cu privire la obiectivele urmărite de reglementarea națională în discuție în litigiul principal, care nu permite recunoașterea și înscrierea în actul de naștere a schimbării prenumelui și a identității de gen dobândite în mod legal în alt stat membru și care obligă astfel persoana interesată să inițieze o nouă procedură de schimbare a identității de gen în fața instanțelor naționale, care face abstracție de această schimbare obținută deja în mod legal în acest alt stat membru.
- 62 În plus, chiar presupunând că această reglementare națională urmărește un obiectiv legitim, ea nu poate în niciun caz să fie considerată justificată decât dacă este conformă cu drepturile fundamentale garantate de cartă, a căror respectare este asigurată de Curte (Hotărârea din 14 decembrie 2021, Stolichna obshtina, rayon „Pancharevo”, C-490/20, EU:C:2021:1008, punctul 58 și jurisprudența citată), și în special cu dreptul la respectarea vieții private prevăzut la articolul 7 din cartă.
- 63 În această privință, astfel cum rezultă din Explicațiile cu privire la Carta drepturilor fundamentale (JO 2007, C 303, p. 17), în conformitate cu articolul 52 alineatul (3) din cartă, drepturile garantate la articolul 7 din aceasta au același înțeles și același domeniu de aplicare precum cele garantate la articolul 8 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950 (denumită în continuare „CEDO”) (Hotărârea din 14 decembrie 2021, Stolichna obshtina, rayon „Pancharevo”, C-490/20, EU:C:2021:1008, punctul 60), această din urmă dispoziție constituind un prag de protecție minimă (a se vedea prin analogie Hotărârea din 29 iulie 2024, Alchaster, C-202/24, EU:C:2024:649, punctul 92 și jurisprudența citată).
- 64 În conformitate cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, articolul 8 din CEDO protejează identitatea sexuală a unei persoane ca element constitutiv și unul dintre aspectele cele mai intime ale vieții sale private. Astfel, această dispoziție include dreptul fiecăruia de a stabili detaliile identității sale de ființă umană, ceea ce cuprinde dreptul persoanelor transsexuale la

împlinirea personală și la integritatea fizică și morală, precum și la respectarea și la recunoașterea identității lor sexuale (Curtea EDO, 11 iulie 2002, Christine Goodwin împotriva Regatului Unit, CE:ECHR:2002:0711JUD002895795, § 77, 78 și 90, Curtea EDO, 12 iunie 2003, van Kück împotriva Germaniei, CE:ECHR:2003:0612JUD003596897, § 69-75 și 82, precum și Curtea EDO, 19 ianuarie 2021, X și Y împotriva României, CE:ECHR:2021:0119JUD000214516, § 147 și 165).

- 65 Acest articol 8 impune în acest scop statelor, pe lângă obligații negative care au ca obiect protejarea persoanelor transsexuale împotriva ingerințelor arbitrare ale puterilor publice, obligații pozitive, ceea ce implică de asemenea instituirea unor proceduri eficiente și accesibile care să garanteze respectarea efectivă a dreptului lor la identitatea sexuală. În plus, ținând seama de importanța deosebită a acestui drept, statele nu beneficiază decât de o marjă de apreciere restrânsă în acest domeniu (Curtea EDO, 19 ianuarie 2021, X și Y împotriva României, CE:ECHR:2021:0119JUD000214516, § 146-148, precum și jurisprudența citată, și Curtea EDO, 1 decembrie 2022, A.D. și alții împotriva Georgiei, CE:ECHR:2022:1201JUD005786417, § 71).
- 66 Rezultă astfel din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului că, în temeiul articolului 8 menționat, statele sunt obligate să prevadă o procedură clară și previzibilă de recunoaștere juridică a identității de gen care să permită schimbarea sexului și, prin urmare, a numelui sau a codului numeric personal în documentele oficiale în mod rapid, transparent și accesibil (Curtea EDO, 19 ianuarie 2021, X și Y împotriva României, CE:ECHR:2021:0119JUD000214516, § 168).
- 67 Or, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat în Hotărârea din 19 ianuarie 2021, X și Y împotriva României (CE:ECHR:2021:0119JUD000214516, § 157 și 168), că procedura prevăzută de reglementarea națională în discuție în litigiul principal trebuie considerată incompatibilă cu articolul 8 din CEDO întrucât această procedură nu îndeplinește cerințele impuse de dispoziția respectivă pentru examinarea unei cereri de schimbare a identității de gen introduse pentru prima dată în fața unei instanțe naționale.
- 68 Procedura menționată nu poate constitui nici un mijloc eficient care să permită unui cetățean al Uniunii care, în timpul șederii sale în alt stat membru și, așadar, în exercitarea dreptului garantat la articolul 21 TFUE și la articolul 45 din cartă, a obținut deja în mod legal schimbarea prenumelui său și a identității sale de gen în temeiul procedurilor prevăzute în acest scop în statul membru respectiv să își valorifice în mod util drepturile conferite de aceste articole, interpretate în lumina articolului 7 din cartă, cu atât mai puțin cu cât aceeași procedură expune cetățeanul amintit riscului ca ea să conducă la un rezultat diferit de cel adoptat de autoritățile statului membru care au acordat în mod legal această schimbare a prenumelui și a identității de gen.
- 69 Astfel, potrivit unei jurisprudențe consacrate, pentru ca o reglementare națională precum cea referitoare la înscrierea în registrele de stare civilă a schimbării prenumelui și a identității de gen să poată fi considerată compatibilă cu dreptul Uniunii, este necesar ca dispozițiile sau procedura internă care permit să se introducă cererea pentru o asemenea înscriere să nu facă imposibilă sau excesiv de dificilă punerea în aplicare a drepturilor conferite de articolul 21 TFUE și în special a dreptului la recunoașterea respectivei schimbări. Or, exercitarea acestui drept poate fi repusă în discuție de puterea de apreciere de care dispun autoritățile competente în cadrul procedurii de recunoaștere și de înscriere a prenumelui și a identității de gen căreia îi sunt supuse persoanele care au obținut în mod legal schimbarea acestui prenume și a acestei identități în alt stat membru. Existența unei asemenea puteri de apreciere este susceptibilă să conducă la o divergență între cele două nume și cele două genuri date aceleiași persoane pentru dovedirea identității sale, precum și la inconvenientele majore de ordin administrativ, profesional și privat evocate la punctele 54 și 55 din prezenta hotărâre.

- 70 Prin urmare, o reglementare națională, precum cea în discuție în litigiul principal, care nu permite o înscriere a prenumelui și a identității de gen dobândite în mod legal în alt stat membru și care obligă persoana interesată să inițieze o nouă procedură, de natură judecătorească, de schimbare a identității de gen în statul membru de origine, făcând abstracție de faptul că cetățeanul Uniunii a obținut deja în mod legal schimbarea prenumelui său și a identității sale de gen în statul membru de reședință și s-a supus procedurilor prevăzute în acest scop în acesta din urmă, nu respectă cerințele care decurg din articolul 21 TFUE.
- 71 Ținând seama de ansamblul considerațiilor care precedă, este necesar să se răspundă la întrebările adresate că articolul 20 și articolul 21 alineatul (1) TFUE, citite în lumina articolelor 7 și 45 din cartă, trebuie interpretate în sensul că se opun unei reglementări a unui stat membru care nu permite recunoașterea și înscrierea în actul de naștere al unui resortisant al acestui stat membru a schimbării prenumelui și a identității de gen dobândite în mod legal în alt stat membru cu ocazia exercitării libertății sale de circulație și de ședere, cu consecința de a-l obliga să inițieze o nouă procedură, de natură judecătorească, de schimbare a identității de gen în acest prim stat membru, care face abstracție de această schimbare obținută deja în mod legal în acest alt stat membru. În această privință, este lipsit de relevanță faptul că cererea de recunoaștere și de înscriere a schimbării prenumelui și a identității de gen a fost formulată în acest prim stat membru la o dată la care retragerea din Uniune a celui alt stat membru intrase deja în vigoare.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 72 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Marea Cameră) declară:

Articolul 20 și articolul 21 alineatul (1) TFUE, citite în lumina articolelor 7 și 45 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene,

trebuie interpretate în sensul că

se opun unei reglementări a unui stat membru care nu permite recunoașterea și înscrierea în actul de naștere al unui resortisant al acestui stat membru a schimbării prenumelui și a identității de gen dobândite în mod legal în alt stat membru cu ocazia exercitării libertății sale de circulație și de ședere, cu consecința de a-l obliga să inițieze o nouă procedură, de natură judecătorească, de schimbare a identității de gen în acest prim stat membru, care face abstracție de această schimbare obținută deja în mod legal în acest alt stat membru.

În această privință, este lipsit de relevanță faptul că cererea de recunoaștere și de înscriere a schimbării prenumelui și a identității de gen a fost formulată în acest prim stat membru la o dată la care retragerea din Uniunea Europeană a celui alt stat membru intrase deja în vigoare.

Lenaerts

Bay Larsen

Arabadjiev

Prechal

Jürimäe

von Danwitz

Spineanu-Matei

Bonichot

Rodin

Jarukaitis

Kumin

Arastey Sahún

Gavalec

Pronunțată astfel în ședință publică la Luxemburg, la 4 octombrie 2024.

Grefier

A. Calot Escobar

Președinte

K. Lenaerts